

VERDENS BEDSTE LANDBRUG?

En analyse af dansk landbrug
sammenlignet med andre lande i EU
og resten af verden.

GREENPEACE

Danmark har verdens mest industrialiserede, animalske og intensive landbrug. Er det godt? Hvis man ser på de mange slagsider for miljøet, klimaet, beskæftigelsen og økonomien, er svaret et klart nej. Det dokumenterer denne analyse, som for første gang sammenligner dansk landbrugsproduktion med alle EU-lande på en lang række parametre.

Analysen viser, at dansk landbrug har mange triste rekorder: Vi er europamester i mindst og ringest natur. Vores landbrugsproduktion har et tårnhøjt CO₂- og kvælstofaftryk. Sammenlignet med andre lande får vi få arbejdspladser ud af landbruget, og modsat andre lande støtter vi ikke de små og unge landbrugere.

“

**Vi har et af verdens
bedste landbrug**

Statsminister Mette Frederiksen

“

**Vi er nogle af de bedste i verden
til at producere fødevarer**

Fødevareminister Jacob Jensen

“

**Dansk fødevareproduktion er i
international topklasse**

Skatteminister Jeppe Bruus

KONKLUSIONER

1

Danmark har et af de absolut mest industrialiserede, intensive og største landbrug i verden. Danmark producerer mere kød end noget andet land i verden per indbygger. Det gør os til det mest svinetætte land i verden. Og Danmark er sammen med Bangladesh det mest opdyrkede land i verden.

2

Det enormt intensive og industrielle landbrug er ikke til Danmarks fordel. Sammenlignet med andre europæiske lande skaber dansk landbrug færre arbejdspladser og har et højere CO2-aftryk. Vi er også det land i EU med mindst NATURA 2000 beskyttet natur, og vi er middelmådige på økologi. Samtidig er danske landbrugere de mest forgældede i verden, og Danmark har få unge landbrugere.

3

Det har været muligt at gå andre politiske veje for dansk landbrug. Vi er det land i Europa, der bruger størst del af EU's landbrugsstøtte på at understøtte et storindustrielt landbrug. Samtidig bruger vi også mindst på at støtte landdistriktsudvikling, miljøtiltag og unge landbrugere. Vi er også det mest deregulerede land med hensyn til ejerskab af jord, så spekulanter og udenlandske selskaber frit kan investere i dansk landbrugsjord.

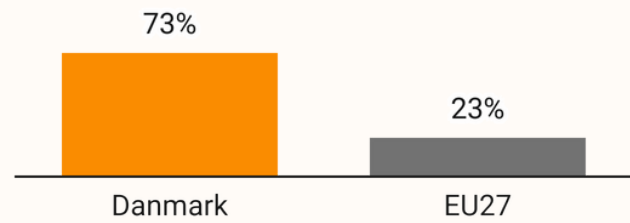

DANMARK I SAMMENLIGNING

Danmark sammenlignet med EU-gennemsnit. Kilder er angivet for enkelte sammenligninger længere fremme i analysen.

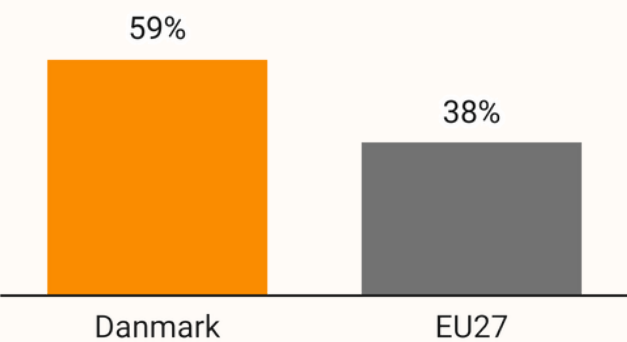
Kvælstofforurenende landbrugsareal

Andel af landbrugsareal kategoriseret som "ubæredygtigt" pga. kvælstofoverskud højere end 50 kg/ ha (2023)

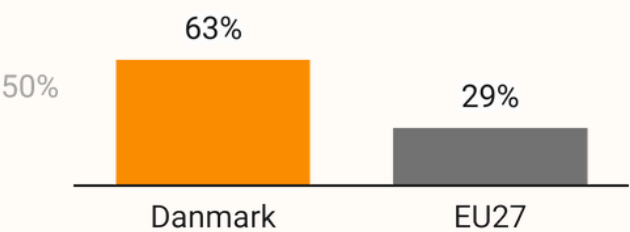
Opdyrket areal

Andel dyrket landbrugsjord af samlet landareal (2021)

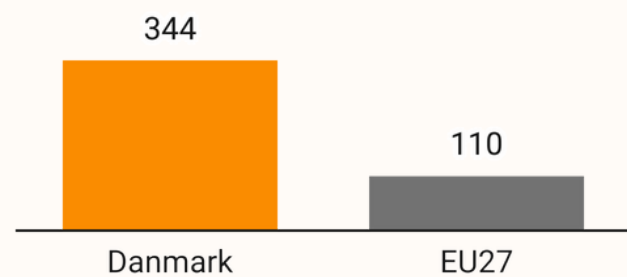
Landbrugsstøtte til hektarstøtte

Andel af den samlede landbrugsstøtte allokateret til hektarstøtte i CAP-planer (2023-2027)

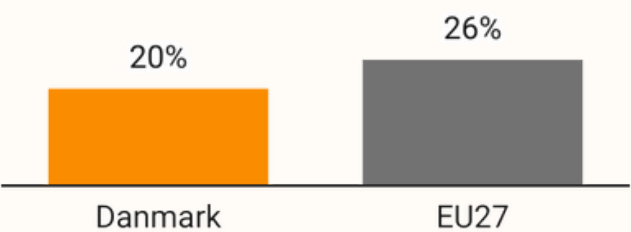
Kødproduktion per indbygger

Kødproduktion i kg per indbygger (2021)

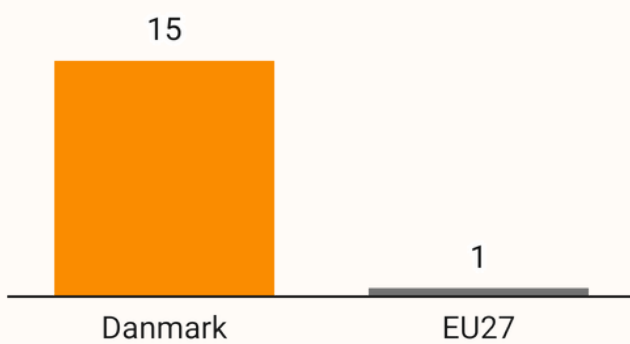
Landbrugstøtte til klima- og miljøindsatser

Andel af den samlede landbrugsstøtte allokateret til miljø- og klimatiltag i CAP-planer (2023-2027)

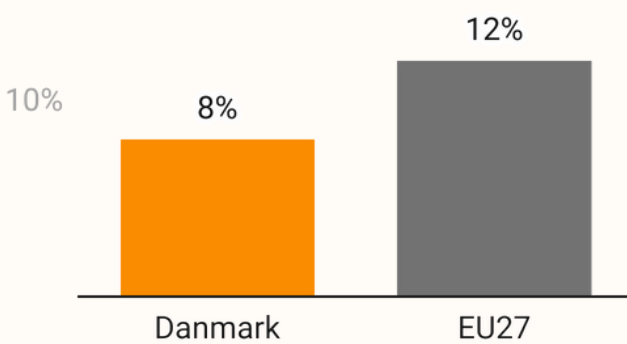
Gæld per landbrug

Gæld per bedrift i millioner kr. (2020-2022)

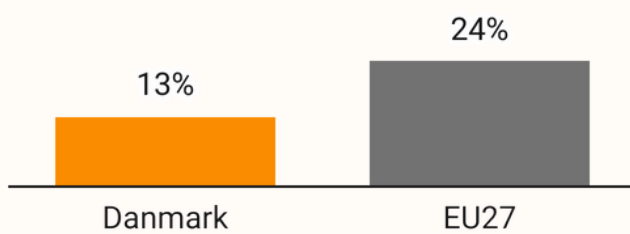
Landmænd under 40

Andel af landbrugere under 40 år (2020)

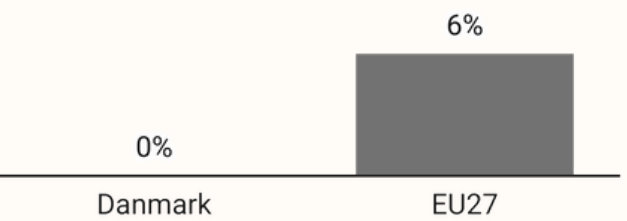
Landbrugsstøtte til landdistriktsudvikling

Andel af den samlede landbrugsstøtte allokateret til landdistriktsudvikling i CAP-planer (2023-2027)

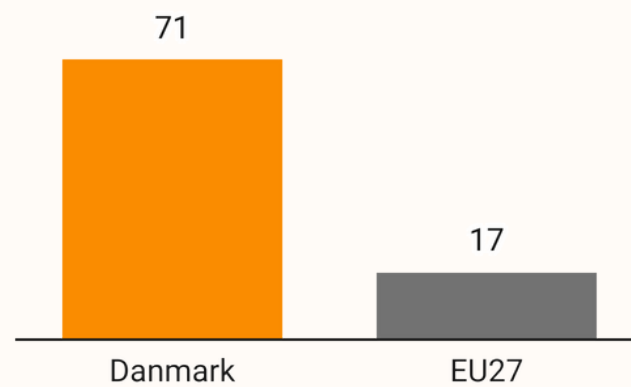
Landbrugsstøtte til omfordeling

Andel af den samlede landbrugsstøtte allokateret til omfordeling fra store- til mellemstore- og små landmænd i CAP-planer (2023-2027)

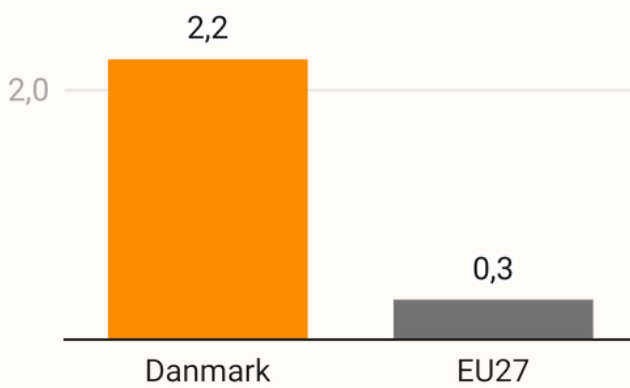
Størrelse af landbrug

Gns. størrelse af bedrifter i ha (2020)

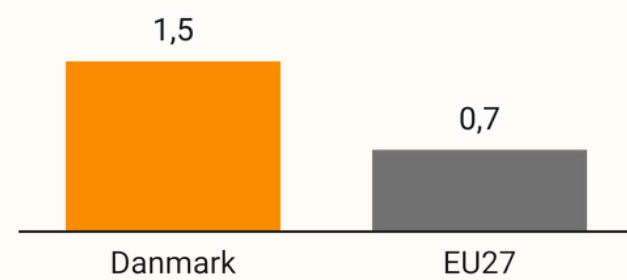
Svin per indbygger

Antal svin per indbygger (2021)

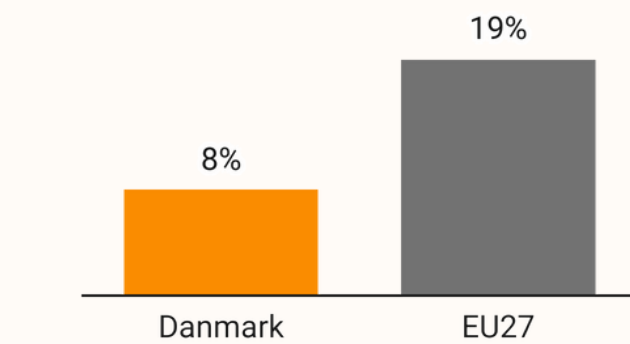
Drivhusgasudledninger per hektar

Tons drivhusgasudledning fra arealer per hektar landbrugsjord (2019-2021)

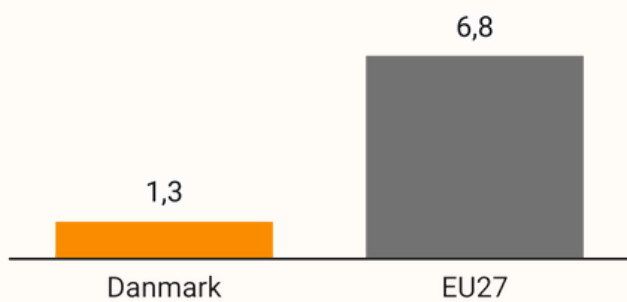
Beskyttet natur

Andel af landarealet der er Natura 2000-beskyttet natur (2020)

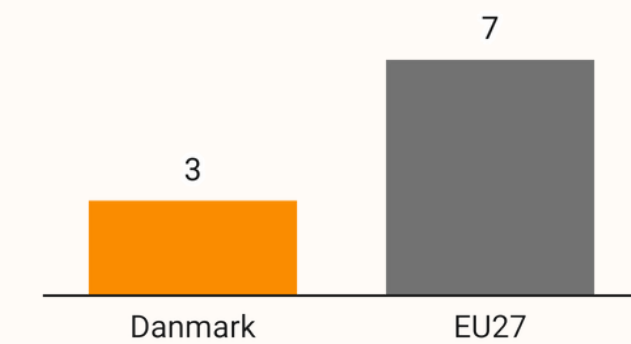
Beskyttelse af jordejerskab

Score for beskyttelse af jordejerskab i EU's medlemsstater (2021)

Beskæftigelse

Antal ansatte per km² landbrugsareal (2020)

ÅRSAGER

Den væsentligste årsag til, at dansk landbrug adskiller sig så meget ud fra andre lande, er, at dansk landbrug gennem årtier har forfulgt et udviklingsspor med en omfattende deregulering og kapitalintensiv stordrift. Fra både politikere og landbrugets største lobbyorganisationer har der været en tro på ubegrænsede stordriftsfordele, og at landbruget især skulle være en animalsk eksportindustri.

Selvom den udvikling ofte fremstilles som en naturlov, viser analysen, at Danmark kan forfølge andre veje, der vil skabe en bedre balance for både natur og klima. Og den viser, at Danmark i dag politisk understøtter det stik modsatte.

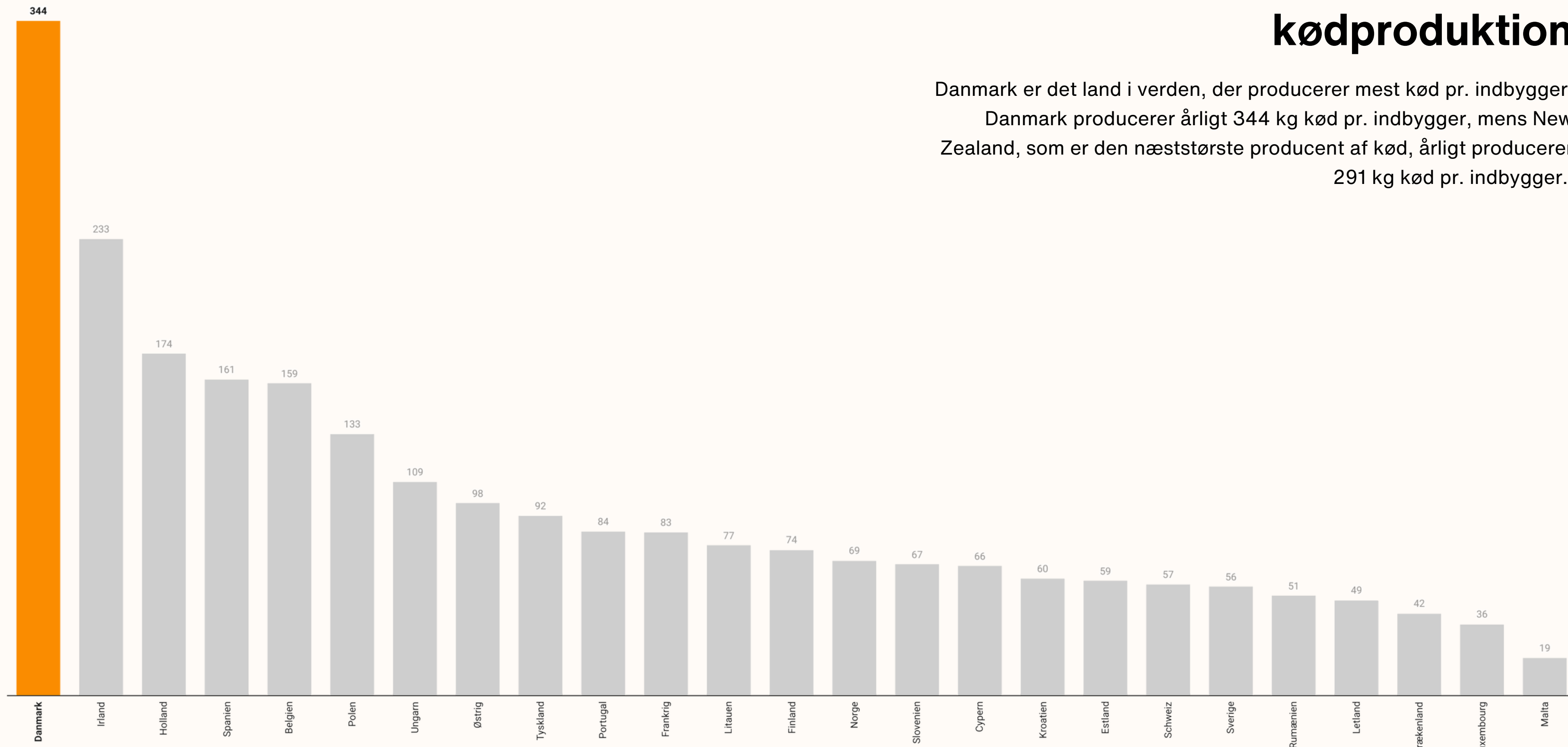
Danmark er det land i Europa, som bruger vores landbrugsstøtte mest skævt, da langt de fleste millioner går til de største landbrug. Og derfor giver Danmark også mindst støtte til unge landbrugere, landdistriktsudvikling og natur. Samtidig er Danmark også gået længere end nogen andre europæiske lande for at deregulere kontrollen med ejerskab over vores landbrugsjord og i at underminere selvejet i landbruget. De tal ser vi nærmere på i denne analyse.

DEL ÉT

**VERDENS MEST INTENSIVE
LANDBRUGSPRODUKTION**

Verdens største kødproduktion

Danmark er det land i verden, der producerer mest kød pr. indbygger.
Danmark producerer årligt 344 kg kød pr. indbygger, mens New Zealand, som er den næststørste producent af kød, årligt producerer 291 kg kød pr. indbygger.

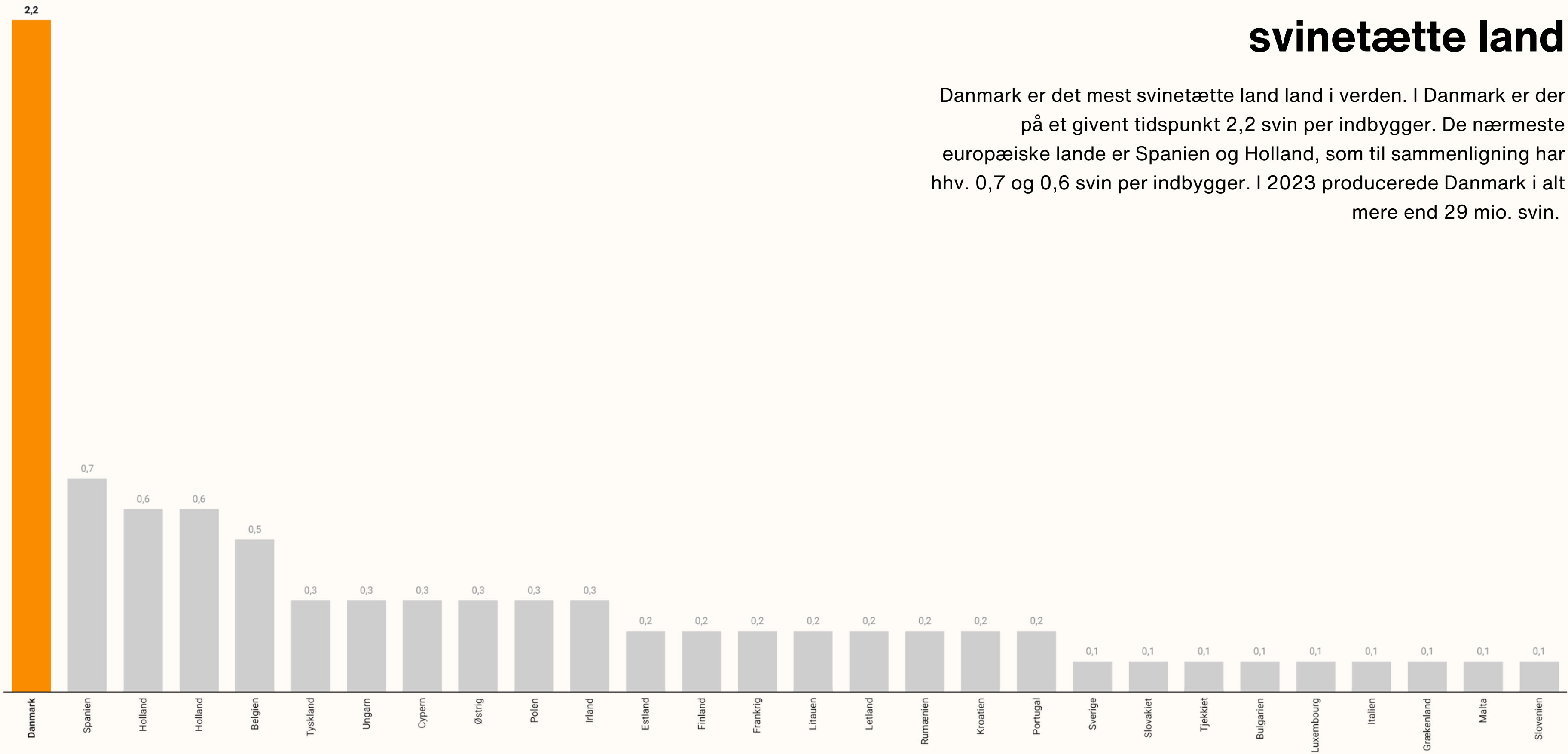

Kødproduktion i kg per indbygger (2021)

Kilde: Beregning med data fra FAOSTAT for [total kødproduktion](#) og [befolkningsstørrelse](#).

Verdens mest svinetætte land

Danmark er det mest svinetætte land i verden. I Danmark er der på et givent tidspunkt 2,2 svin per indbygger. De nærmeste europæiske lande er Spanien og Holland, som til sammenligning har hhv. 0,7 og 0,6 svin per indbygger. I 2023 producerede Danmark i alt mere end 29 mio. svin.

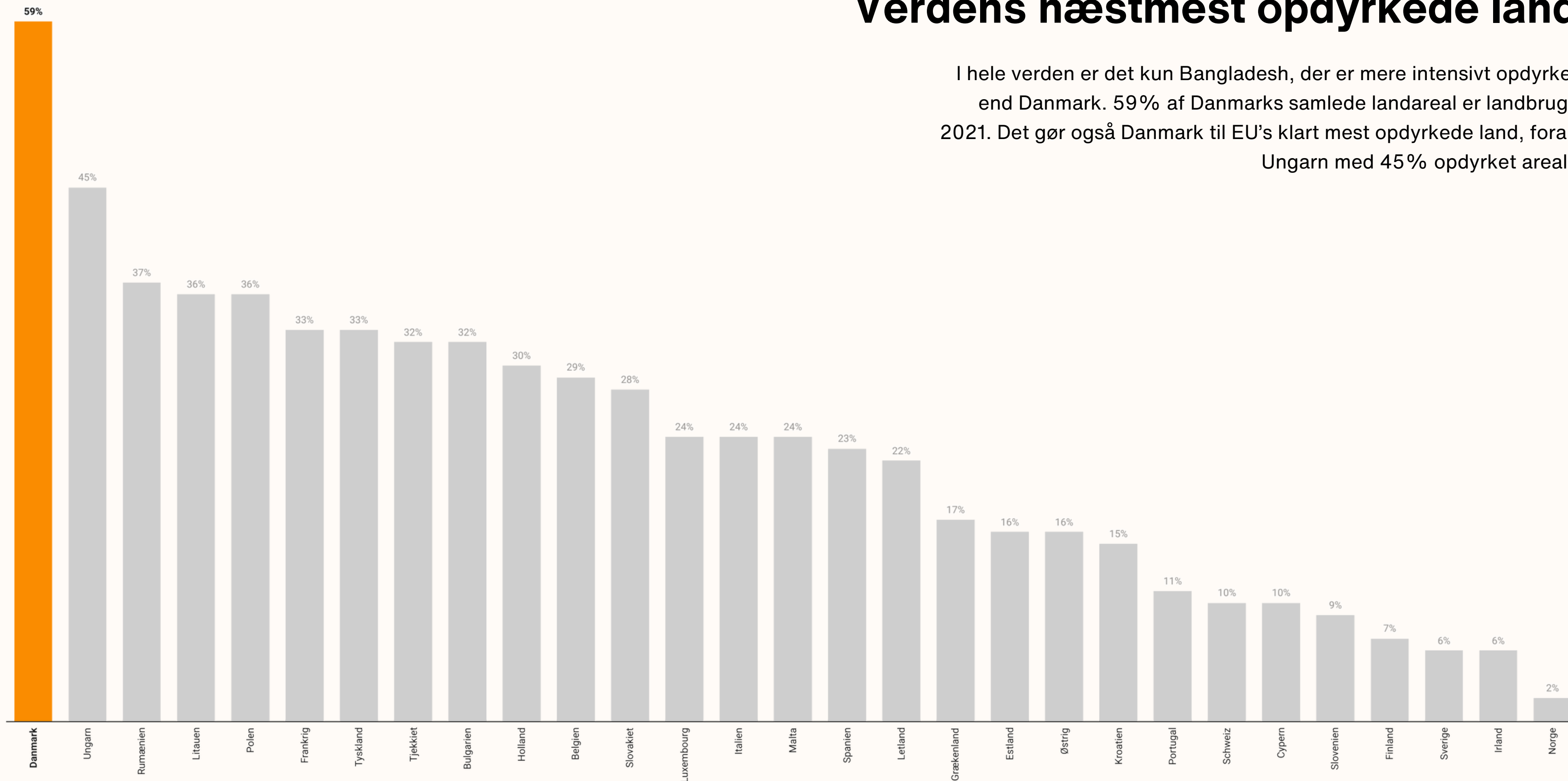

Antal svin per indbygger (2021)

Kilde: Beregninger på baggrund af data fra FAOSTAT for [antal svin](#) og [befolkningsstørrelse](#)

Verdens næstmest opdyrkede land

I hele verden er det kun Bangladesh, der er mere intensivt opdyrket end Danmark. 59% af Danmarks samlede landareal er landbrug i 2021. Det gør også Danmark til EU's klart mest opdyrkede land, foran Ungarn med 45% opdyrket areal.

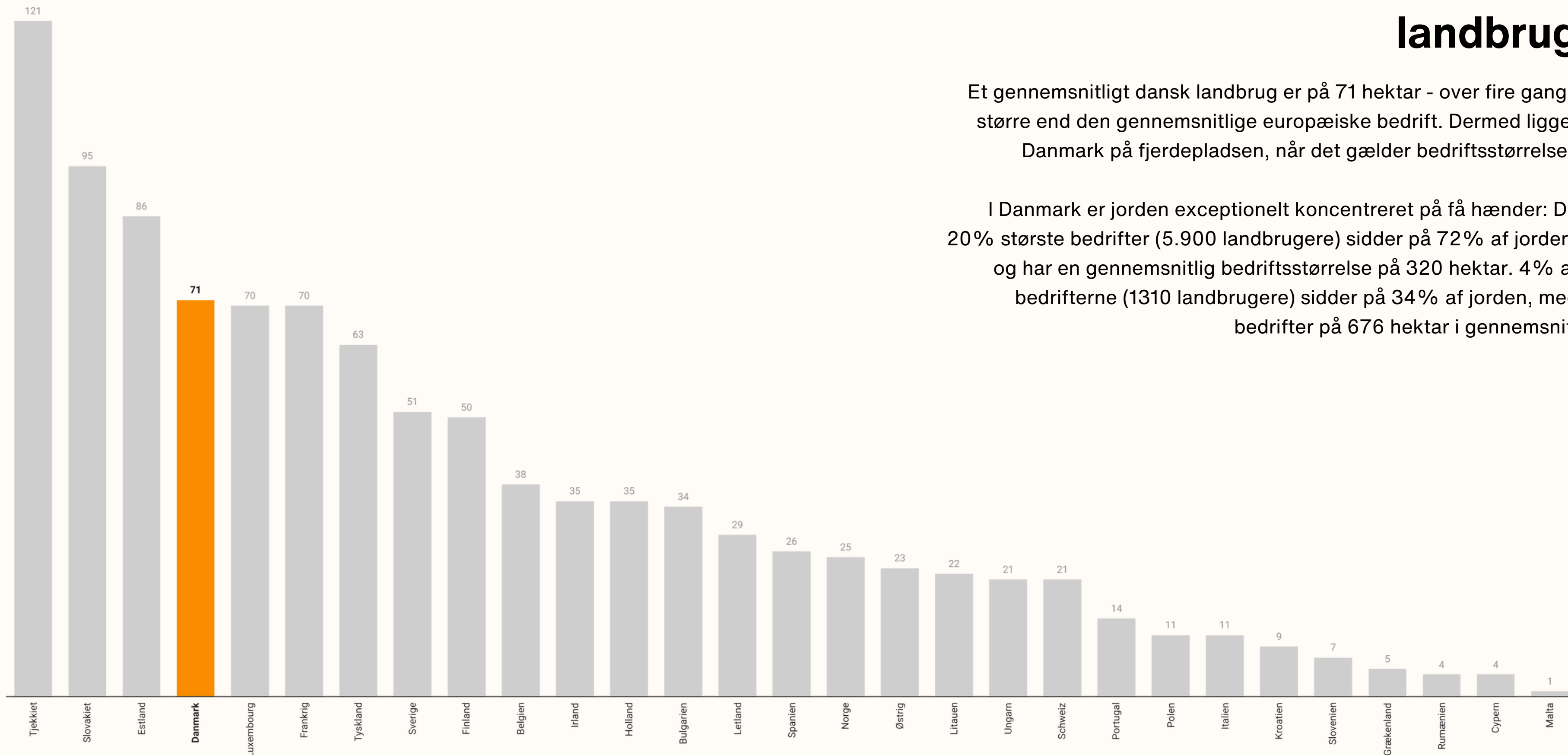
Andel dyrket landbrugsjord af samlet landareal (2021)

Kilde: Beregning på baggrund af FAOSTAT-data for [landbrugsareal](#) og [landes samlede areal](#).

Store landbrug

Et gennemsnitligt dansk landbrug er på 71 hektar - over fire gange større end den gennemsnitlige europæiske bedrift. Dermed ligger Danmark på fjerdepladsen, når det gælder bedriftsstørrelse.

I Danmark er jorden exceptionelt koncentreret på få hænder: De 20% største bedrifter (5.900 landbrugere) sidder på 72% af jorden, og har en gennemsnitlig bedriftsstørrelse på 320 hektar. 4% af bedrifterne (1310 landbrugere) sidder på 34% af jorden, med bedrifter på 676 hektar i gennemsnit.

Gns. størrelse af bedrifter i hektar (2020)

Kilde: Beregning med data fra Eurostat for antal landbrug og det samlede landbrugsareal ([EF_M_FARMLEG](#))

DEL TO

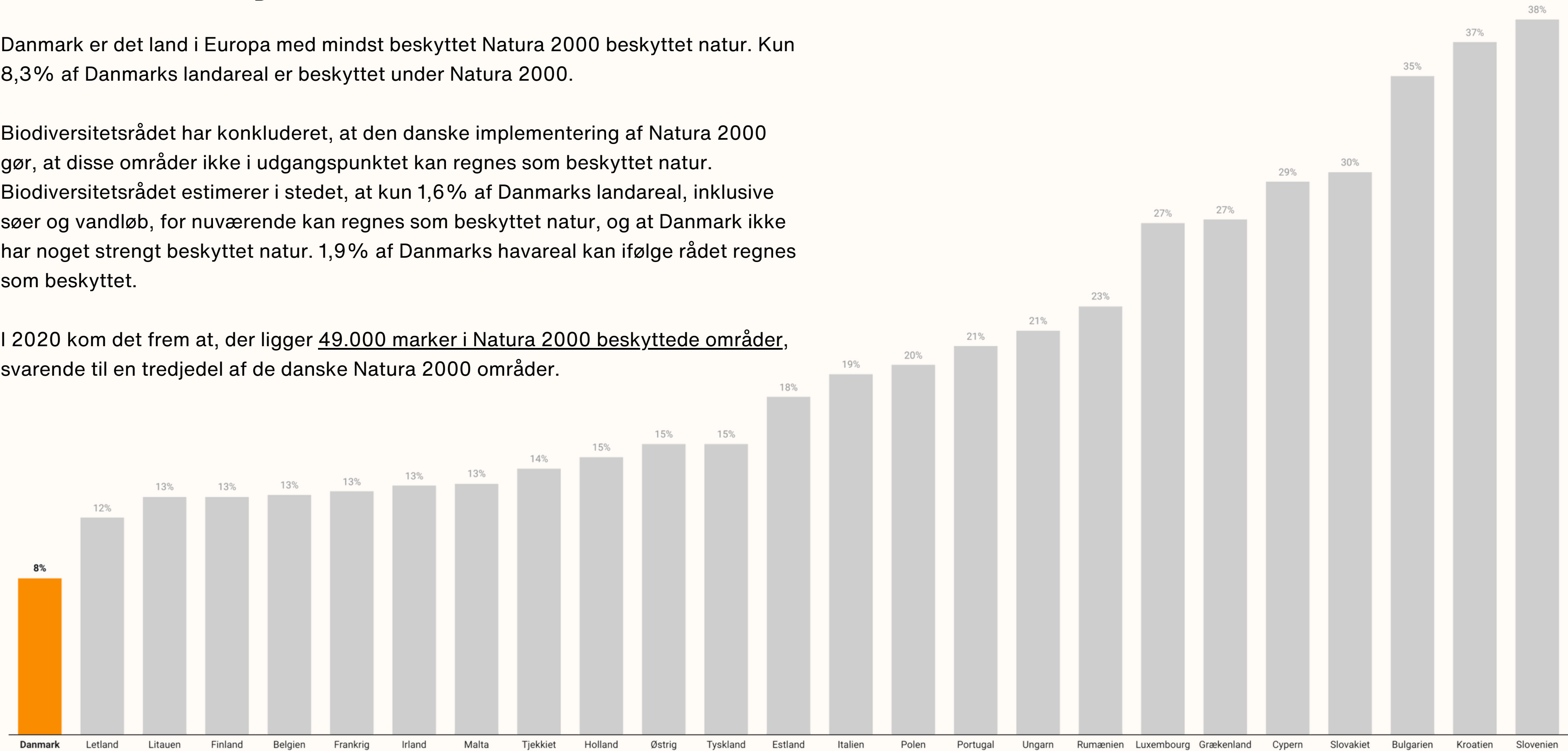
SKADELIG FOR KLIMA OG NATUR

Mindst beskyttet natur

Danmark er det land i Europa med mindst beskyttet Natura 2000 beskyttet natur. Kun 8,3% af Danmarks landareal er beskyttet under Natura 2000.

Biodiversitetsrådet har konkluderet, at den danske implementering af Natura 2000 gør, at disse områder ikke i udgangspunktet kan regnes som beskyttet natur. Biodiversitetsrådet estimerer i stedet, at kun 1,6% af Danmarks landareal, inklusive søer og vandløb, for nuværende kan regnes som beskyttet natur, og at Danmark ikke har noget strengt beskyttet natur. 1,9% af Danmarks havareal kan ifølge rådet regnes som beskyttet.

I 2020 kom det frem at, der ligger 49.000 marker i Natura 2000 beskyttede områder, svarende til en tredjedel af de danske Natura 2000 områder.

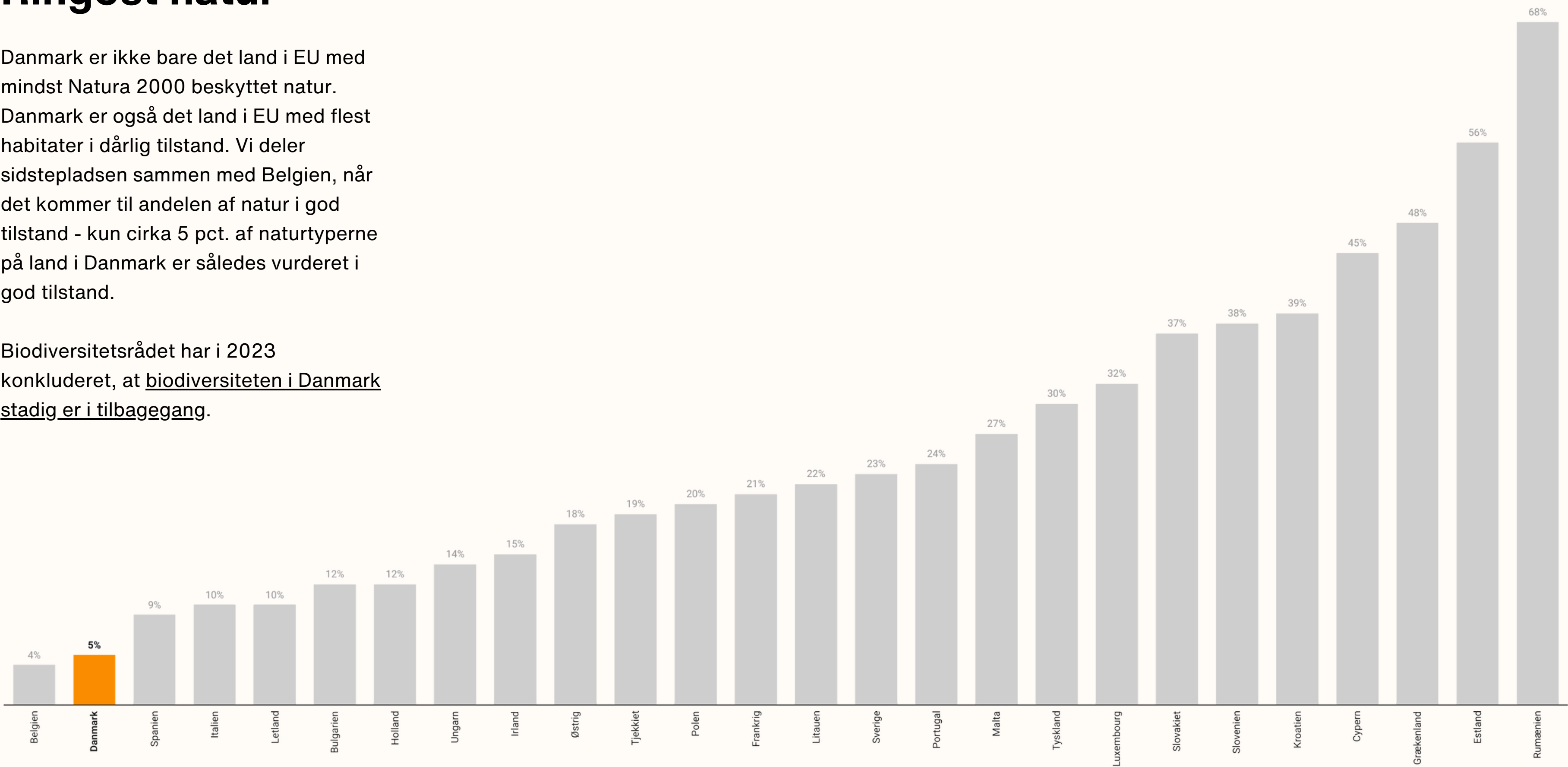
Andel Natura 2000-beskyttet natur (2020)

Kilde: Eurostat data for [Natura 2000-områder](#)

Ringest natur

Danmark er ikke bare det land i EU med mindst Natura 2000 beskyttet natur. Danmark er også det land i EU med flest habitater i dårlig tilstand. Vi deler sidstepladsen sammen med Belgien, når det kommer til andelen af natur i god tilstand - kun cirka 5 pct. af naturtyperne på land i Danmark er således vurderet i god tilstand.

Biodiversitetsrådet har i 2023 konkluderet, at biodiversiteten i Danmark stadig er i tilbagegang.

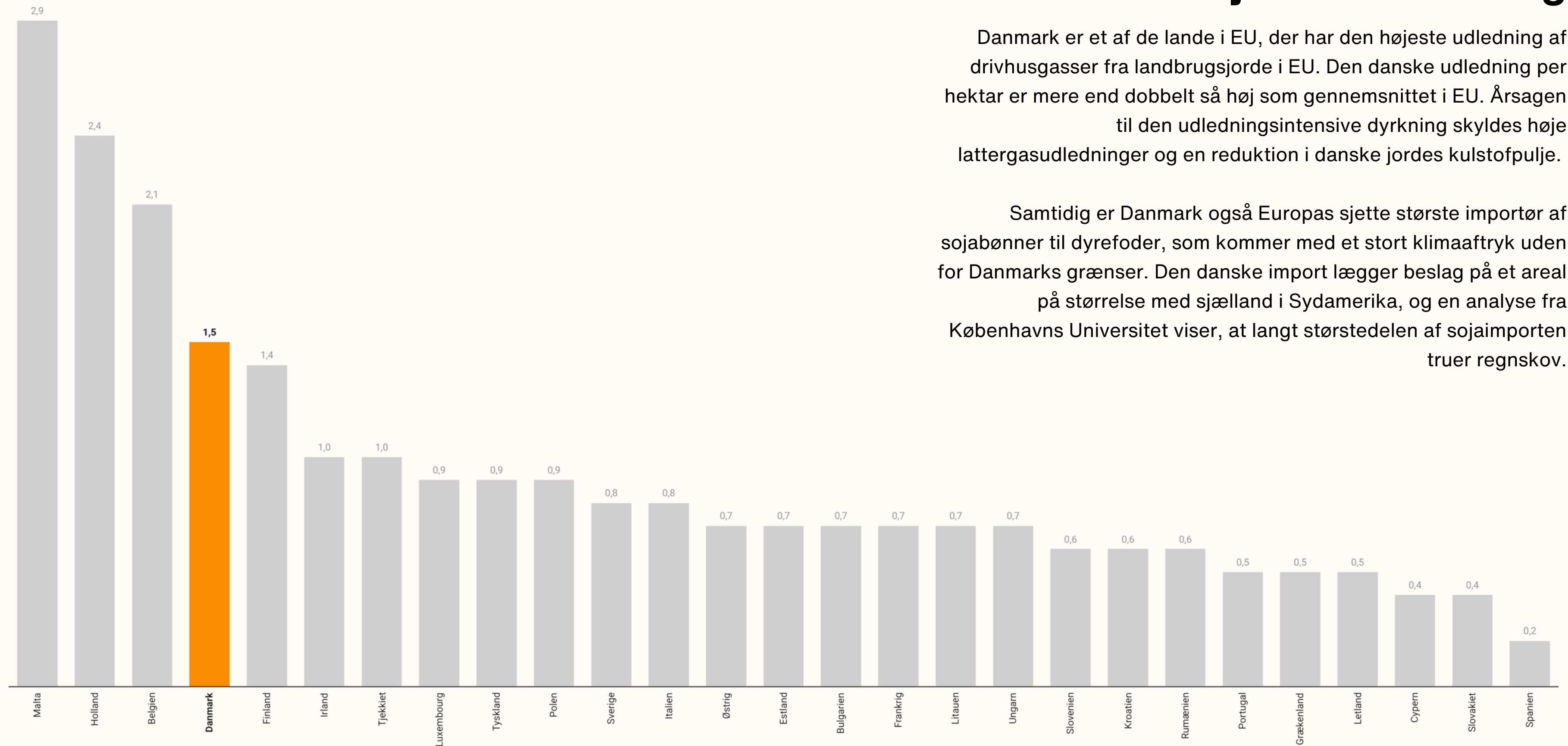
Andel af habitater i god bevaringsstatus i EU-lande

Kilde: [Det Europæiske Miljøagentur, 2020](#)

En høj CO2-udledning

Danmark er et af de lande i EU, der har den højeste udledning af drivhusgasser fra landbrugsjorde i EU. Den danske udledning per hektar er mere end dobbelt så høj som gennemsnittet i EU. Årsagen til den udledningsintensive dyrkning skyldes høje lattergasudledninger og en reduktion i danske jordes kulstofpulje.

Samtidig er Danmark også Europas sjette største importør af sojabønner til dyrefoder, som kommer med et stort klimaaftryk uden for Danmarks grænser. Den danske import lægger beslag på et areal på størrelse med sjælland i Sydamerika, og en analyse fra Københavns Universitet viser, at langt størstedelen af sojaimporten truer regnskov.

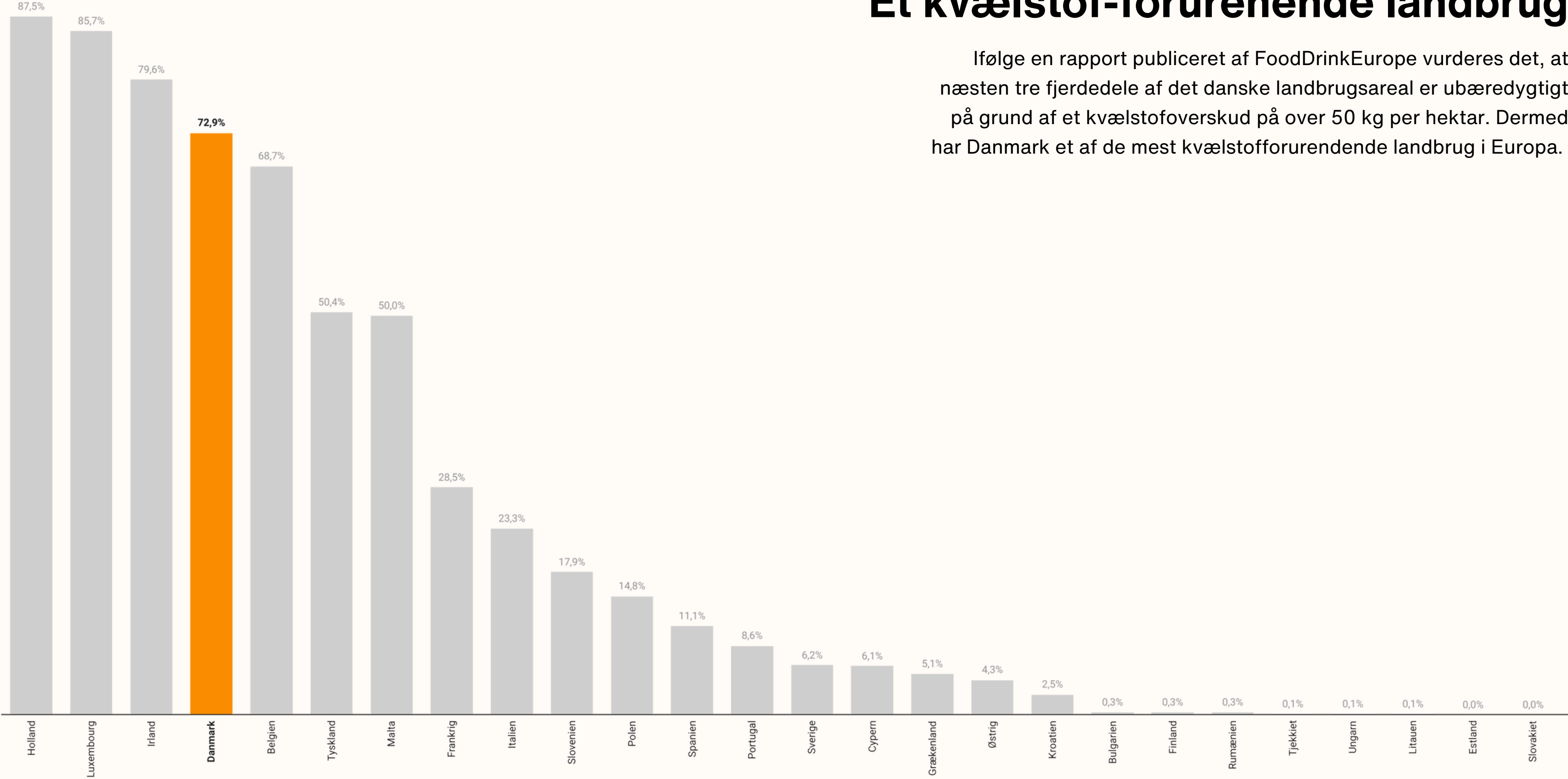

Udledning af drivhusgasser i tons CO2e per ha landbrugsjord (2019-2021)

Kilde: Beregning med data fra Eurostat for udledning af [drivhusgasser fordelt på sektorer](#) (gns for 2019-2021) og hektar landbrugsjord.

Et kvælstof-forurenende landbrug

Ifølge en rapport publiceret af FoodDrinkEurope vurderes det, at næsten tre fjerdedele af det danske landbrugsareal er ubæredygtigt på grund af et kvælstofoverskud på over 50 kg per hektar. Dermed har Danmark et af de mest kvælstofforurendende landbrug i Europa.

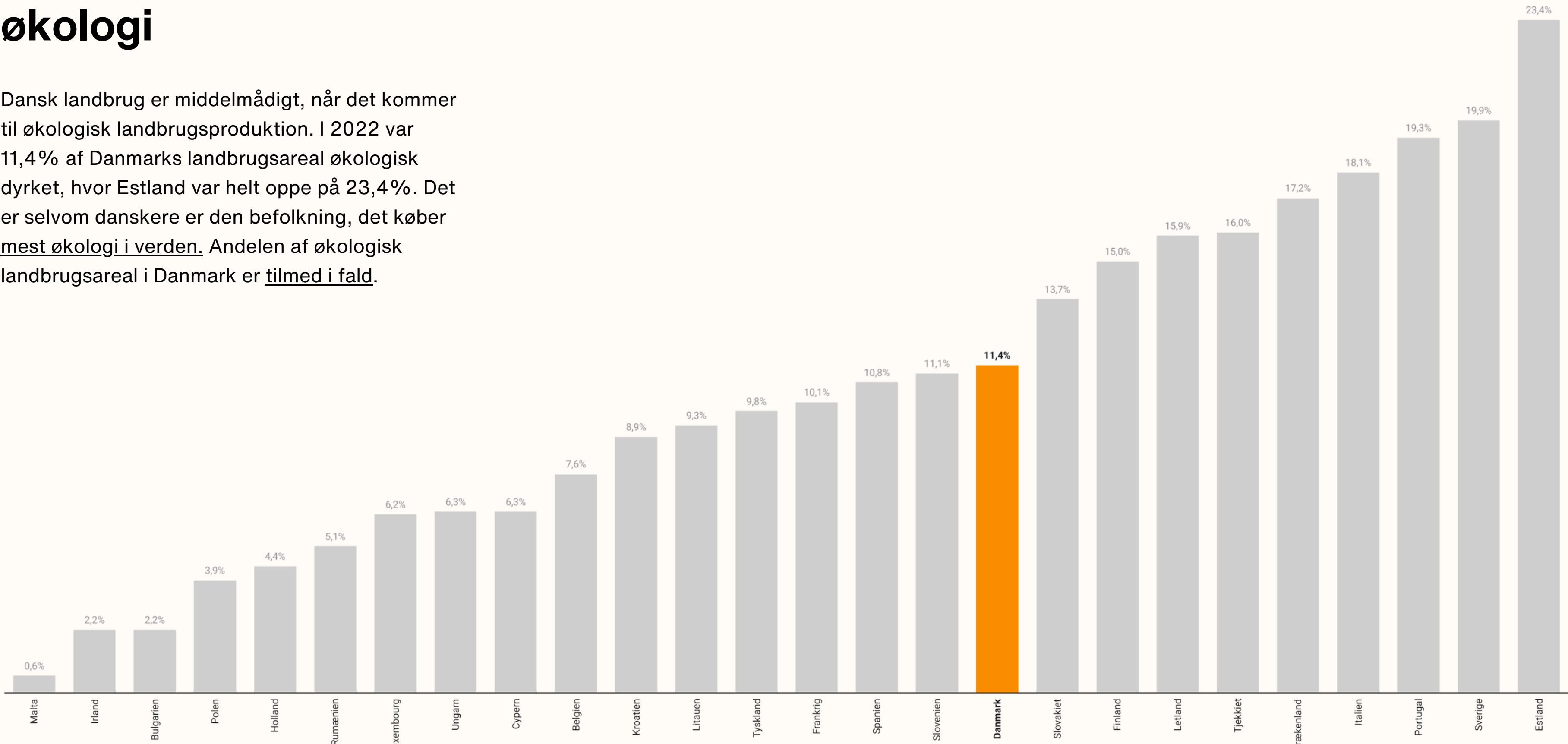

Andel af landbrugsareal kategoriseret som “ubæredygtigt” pga. kvælstofoverskud over 50 kg/ ha

Kilde: _Rapport publiceret af [FoodDrinkEurope](#), 2023

Middelmådig på økologi

Dansk landbrug er middelmådigt, når det kommer til økologisk landbrugsproduktion. I 2022 var 11,4 % af Danmarks landbrugsareal økologisk dyrket, hvor Estland var helt oppe på 23,4 %. Det er selvom danskere er den befolkning, der køber mest økologi i verden. Andelen af økologisk landbrugsareal i Danmark er tilmed i fald.

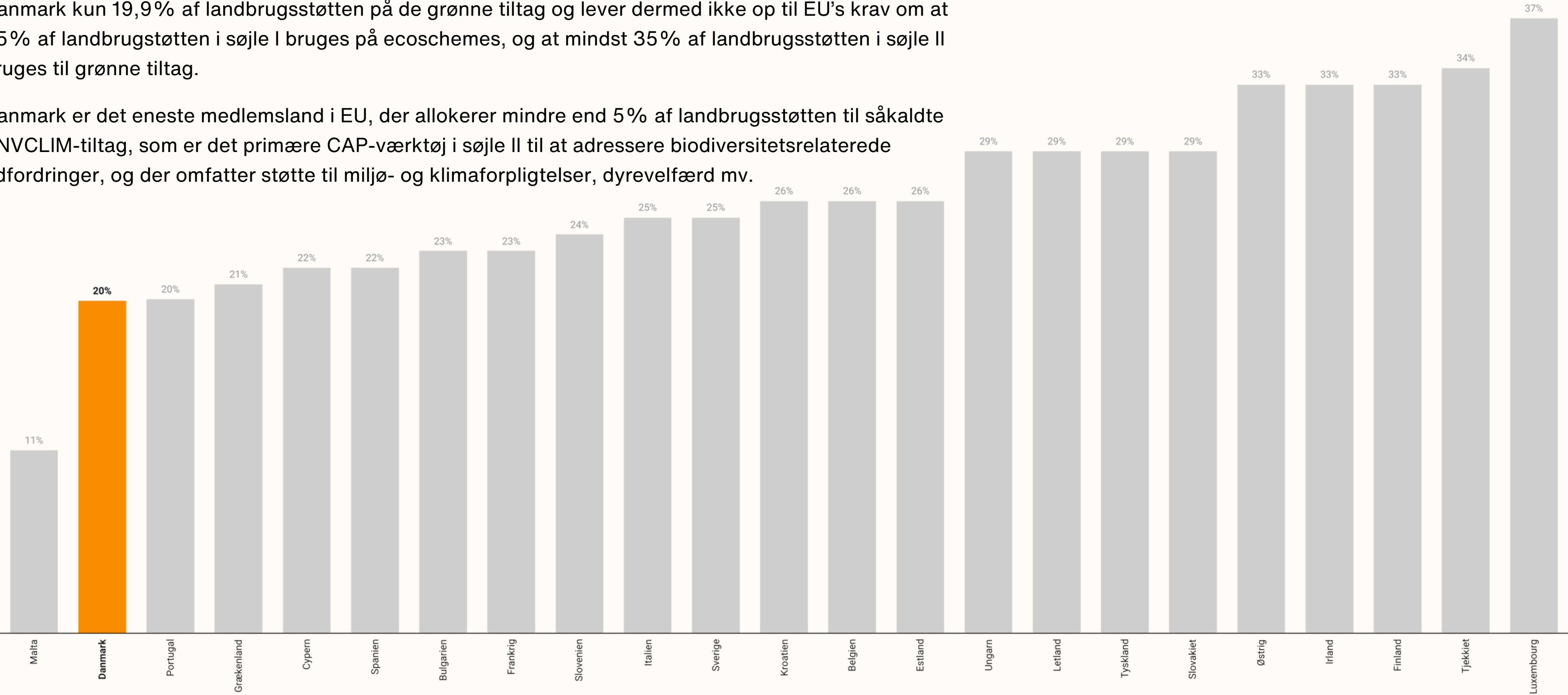
Pct. økologisk landbrugsareal ud af det samlede landbrugsareal (2022)

Kilde: Data fra Eurostat over økologisk landbrugsareal.

Prioriterer ikke miljø og klima

Kun Malta bruger en mindre andel end Danmark af EU's landbrugsstøtte på grønne tiltag. I alt bruger Danmark kun 19,9% af landbrugsstøtten på de grønne tiltag og lever dermed ikke op til EU's krav om at 25% af landbrugstøtten i søjle I bruges på ecoschemes, og at mindst 35% af landbrugsstøtten i søjle II bruges til grønne tiltag.

Danmark er det eneste medlemsland i EU, der allokerer mindre end 5% af landbrugsstøtten til såkaldte ENVCLIM-tiltag, som er det primære CAP-værktøj i søjle II til at adressere biodiversitetsrelaterede udfordringer, og der omfatter støtte til miljø- og klimaforpligtelser, dyrevelfærd mv.

Andel af den samlede landbrugsstøtte allokeret til miljø- og klimatiltag i CAP-planer (2023-2027)

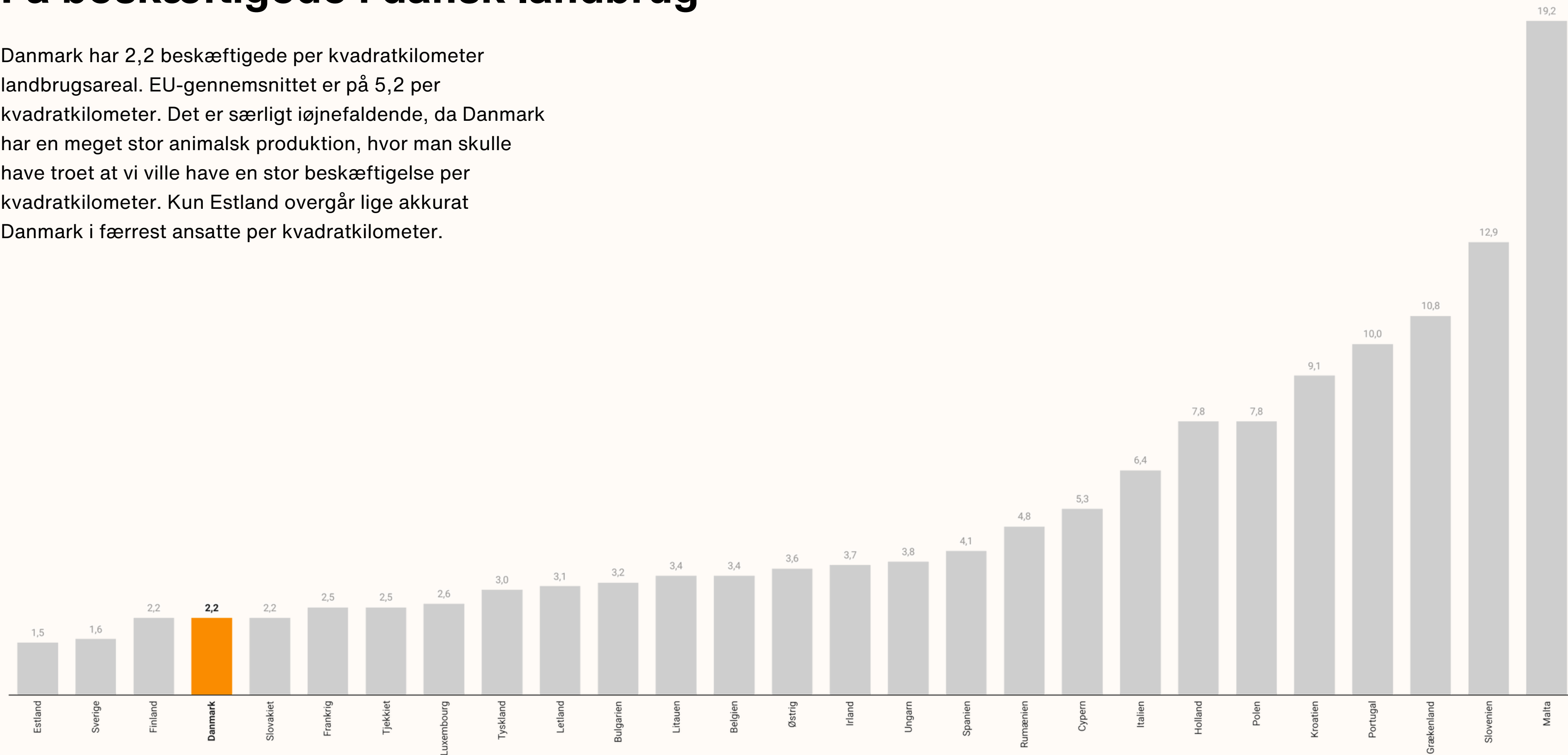
Kilde: Beregnet på baggrund af Europa-Kommissionens [gennemgang af CAP-strategier og indsatser \(2023\)](#).

DEL TRE

**ET FORGÆLDET LANDBRUG MED
MINDRE LIV PÅ LANDET**

Få beskæftigede i dansk landbrug

Danmark har 2,2 beskæftigede per kvadratkilometer landbrugsareal. EU-gennemsnittet er på 5,2 per kvadratkilometer. Det er særligt iøjnefaldende, da Danmark har en meget stor animalsk produktion, hvor man skulle have troet at vi ville have en stor beskæftigelse per kvadratkilometer. Kun Estland overgår lige akkurat Danmark i færrest ansatte per kvadratkilometer.

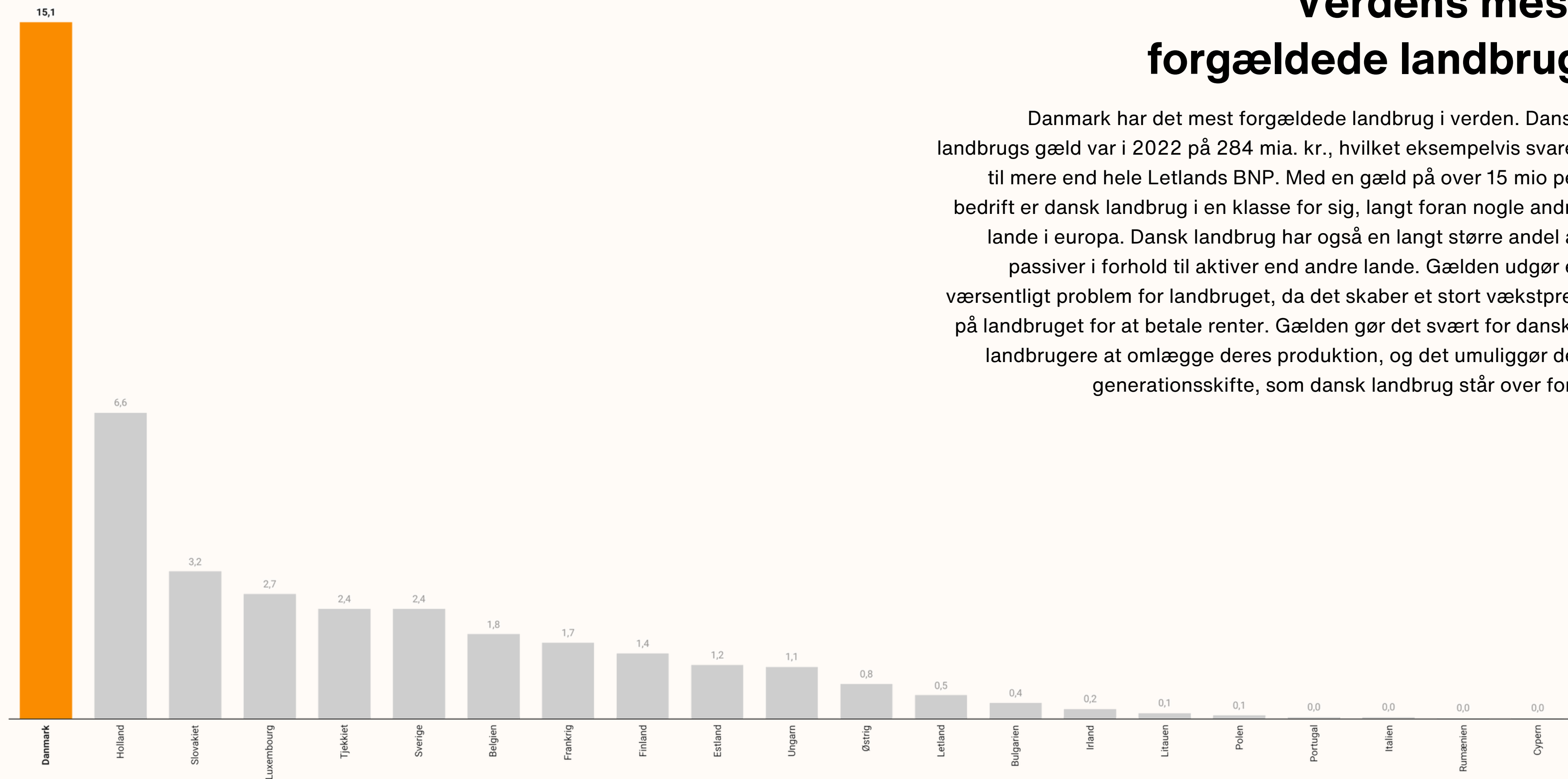

Antal ansatte per km² landbrugsareal

Kilde: Beregning med data fra Eurostat for [arealanvendelse](#) og for [beskæftigelsen i landbruget](#)

Verdens mest forgældede landbrug

Danmark har det mest forgældede landbrug i verden. Dansk landbrugs gæld var i 2022 på 284 mia. kr., hvilket eksempelvis svarer til mere end hele Letlands BNP. Med en gæld på over 15 mio per bedrift er dansk landbrug i en klasse for sig, langt foran nogle andre lande i europa. Dansk landbrug har også en langt større andel af passiver i forhold til aktiver end andre lande. Gælden udgør et værsentligt problem for landbruget, da det skaber et stort vækstpres på landbruget for at betale renter. Gælden gør det svært for danske landbrugere at omlægge deres produktion, og det umuliggør det generationsskifte, som dansk landbrug står over for.

Gæld per bedrift i mio kr. (2020-2022)

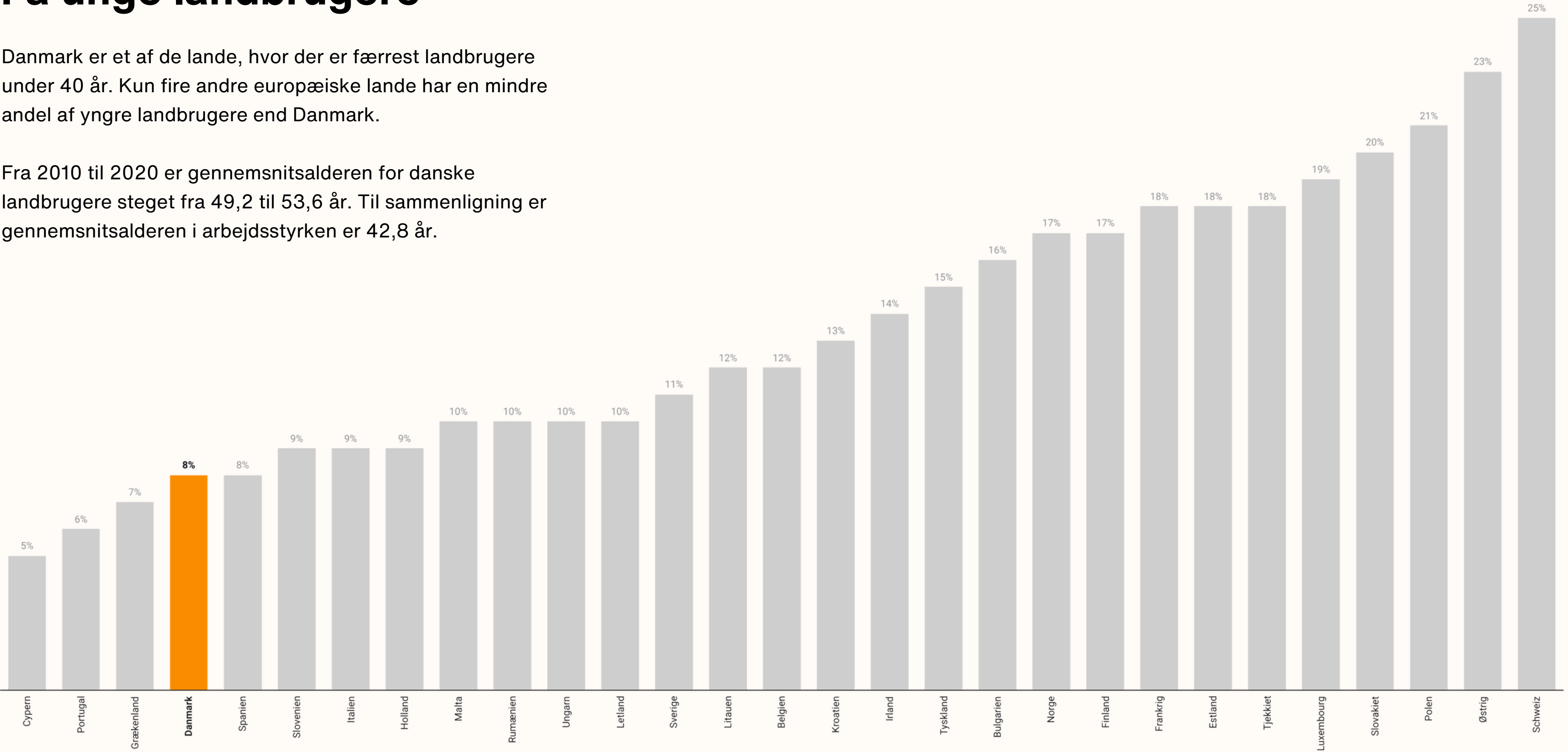
Kilde: Beregning med EU's FADN-database (gns. 2020-2022) for samlet gæld og antal bedrifter.

* Tysklands gennemsnit er kun 2020-2021 pga. manglende data

Få unge landbrugere

Danmark er et af de lande, hvor der er færrest landbrugere under 40 år. Kun fire andre europæiske lande har en mindre andel af yngre landbrugere end Danmark.

Fra 2010 til 2020 er gennemsnitsalderen for danske landbrugere steget fra 49,2 til 53,6 år. Til sammenligning er gennemsnitsalderen i arbejdsstyrken er 42,8 år.

Andel af landbrugere under 40 år

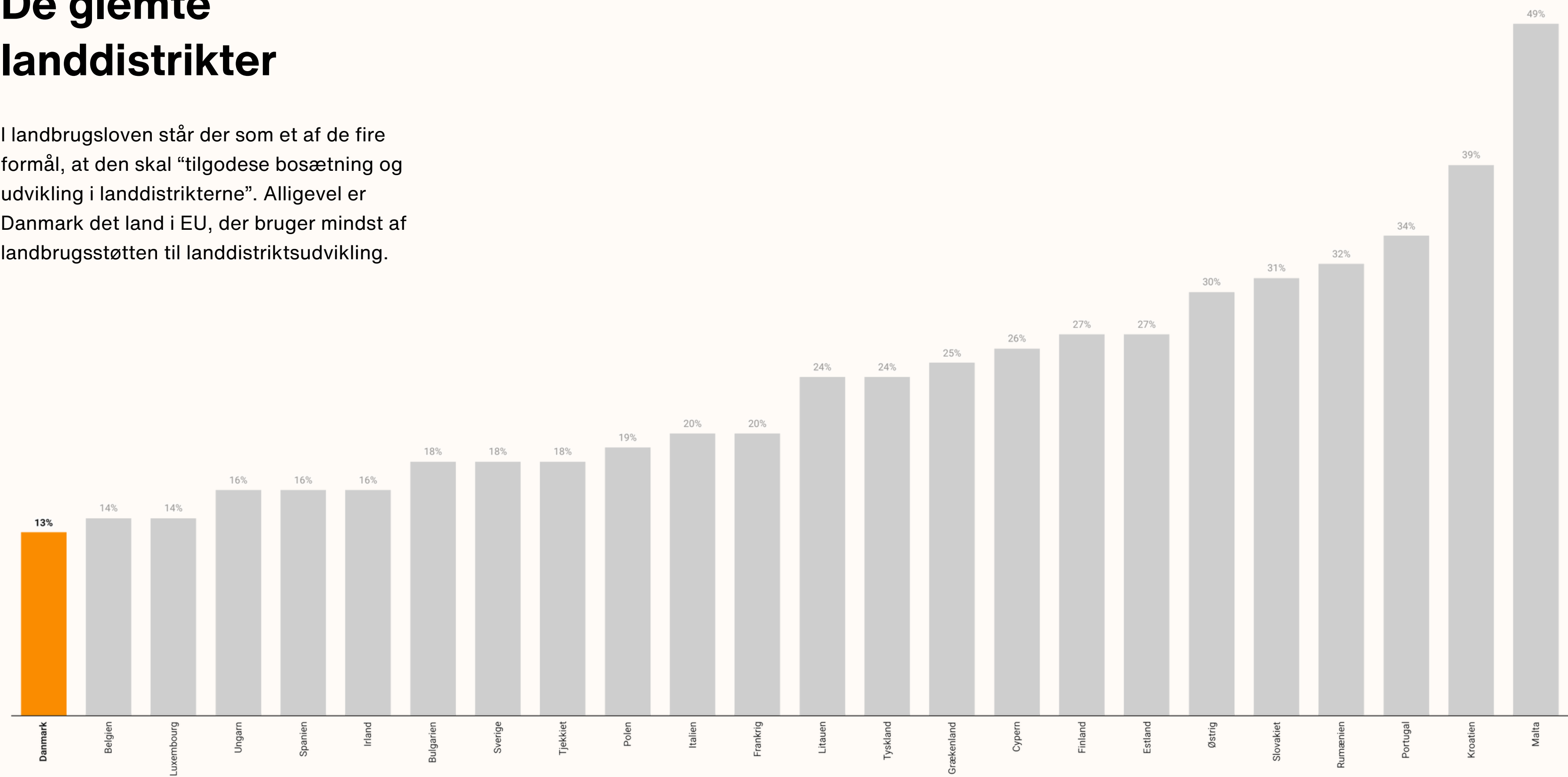
Kilde: Beregning med data fra Eurostat for [landbrugeres alder](#).

DEL FIRE

DEN MEST ENØJEDE LANDBRUGSPOLITIK

De glemte landdistrikter

I landbrugsloven står der som et af de fire formål, at den skal “tilgodese bosætning og udvikling i landdistrikterne”. Alligevel er Danmark det land i EU, der bruger mindst af landbrugsstøtten til landdistriktsudvikling.

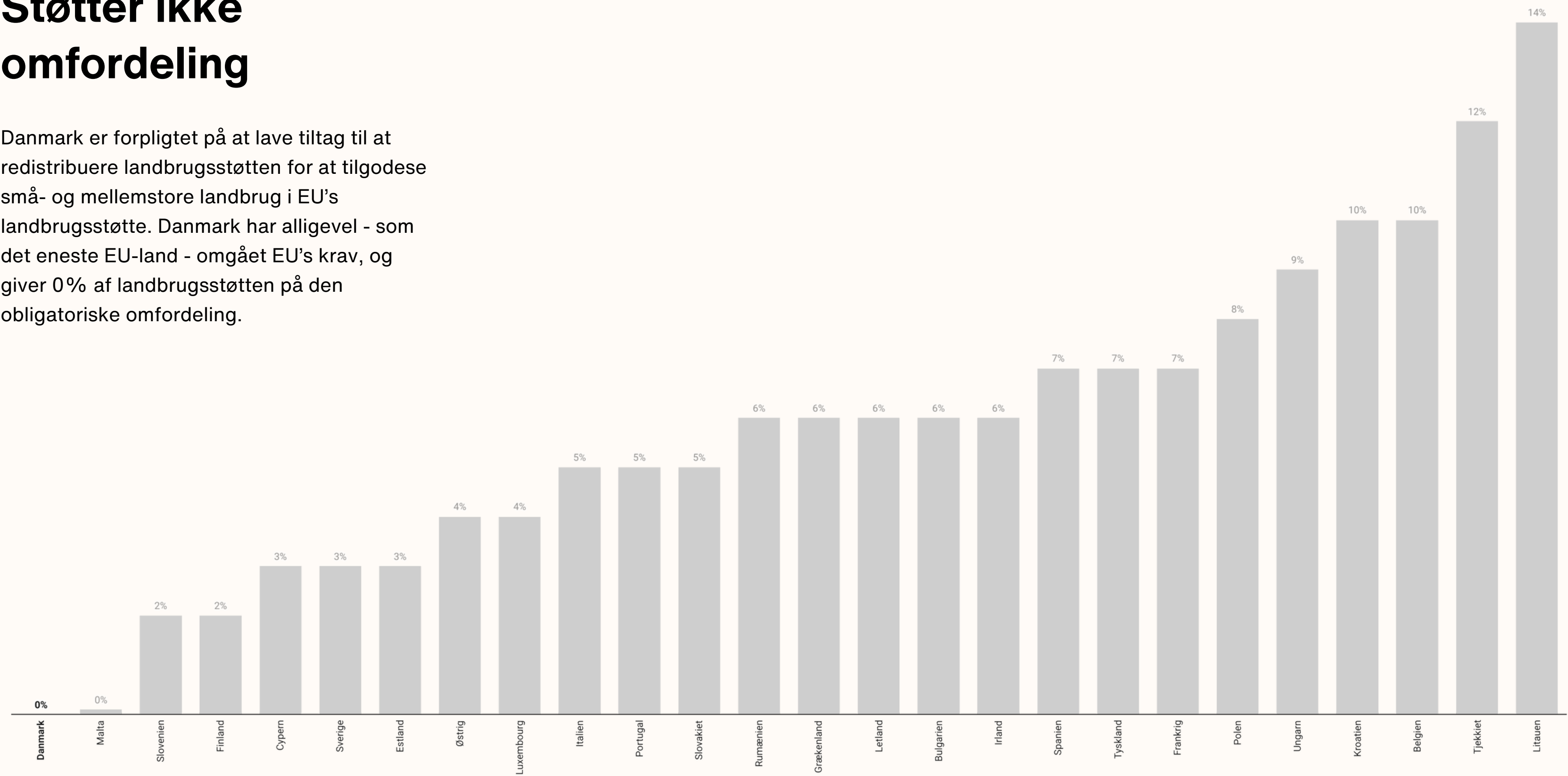

Andel af den samlede landbrugsstøtte allokereet til landdistriktsudvikling i CAP-planer (2023-2027)

Kilde: Europa-Kommissionens [gennemgang af CAP-strategier og indsatser \(2023\)](#).

Støtter ikke omfordeling

Danmark er forpligtet på at lave tiltag til at redistribuere landbrugsstøtten for at tilgodese små- og mellemstore landbrug i EU's landbrugsstøtte. Danmark har alligevel - som det eneste EU-land - omgået EU's krav, og giver 0% af landbrugsstøtten på den obligatoriske omfordeling.

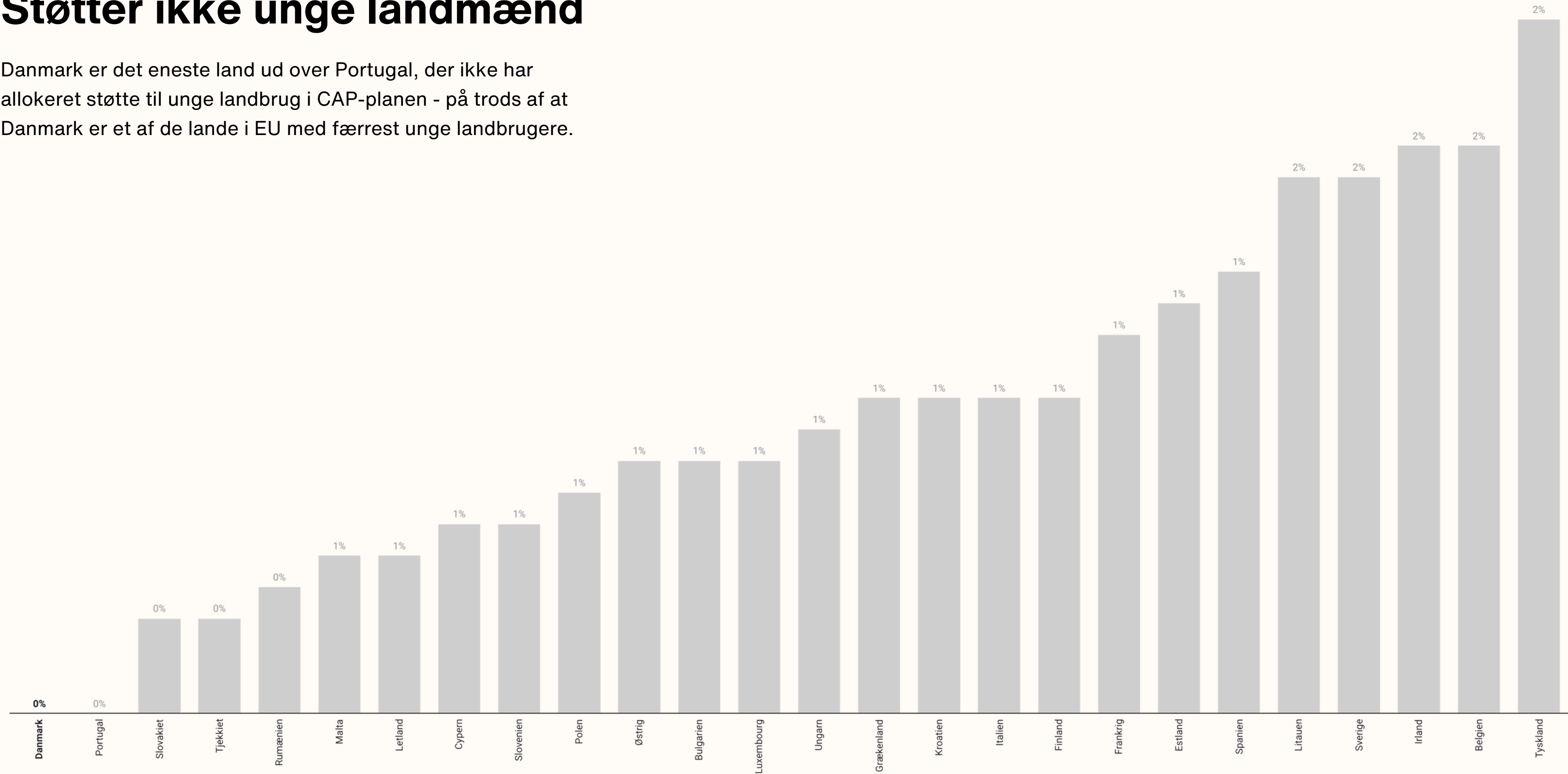

Andel af den samlede landbrugsstøtte allokereet til omfordeling fra store- til små og mellemstore landbrug i CAP-planer (2023-2027)

Kilde: Europa-Kommissionens [gennemgang af CAP-strategier og indsatser \(2023\)](#).

Støtter ikke unge landmænd

Danmark er det eneste land ud over Portugal, der ikke har allokeret støtte til unge landbrug i CAP-planen - på trods af at Danmark er et af de lande i EU med færrest unge landbrugere.

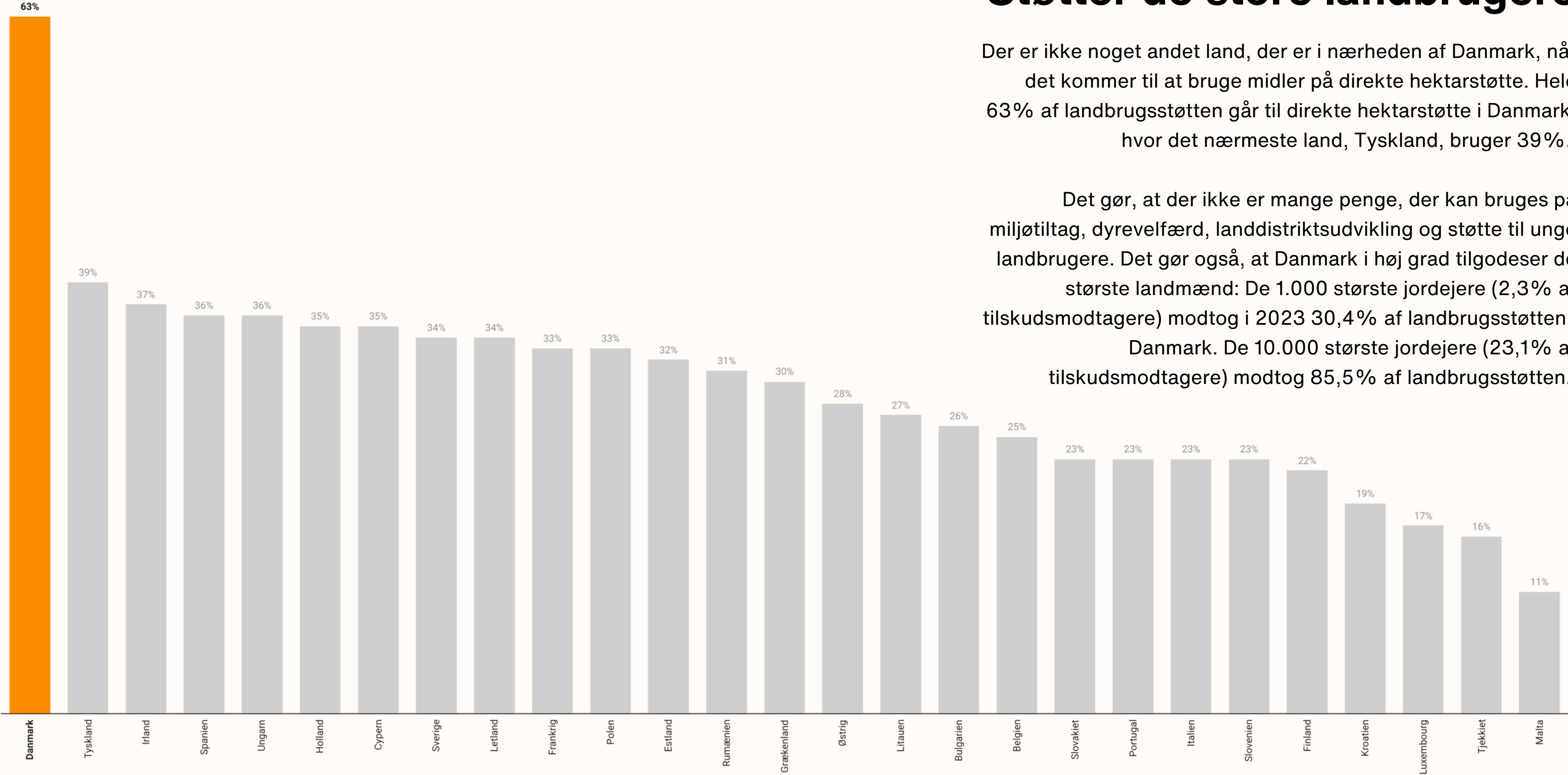
Andel af den samlede landbrugsstøtte allokeret til støtte af unge landbrugere i CAP-planer (2023-2027)

Kilde: Europa-Kommissionens [gennemgang af CAP-strategier og indsatser \(2023\)](#).

Støtter de store landbrugere

Der er ikke noget andet land, der er i nærheden af Danmark, når det kommer til at bruge midler på direkte hektarstøtte. Hele 63% af landbrugsstøtten går til direkte hektarstøtte i Danmark, hvor det nærmeste land, Tyskland, bruger 39%.

Det gør, at der ikke er mange penge, der kan bruges på miljøtiltag, dyrevelfærd, landdistriktsudvikling og støtte til unge landbrugere. Det gør også, at Danmark i høj grad tilgodeser de største landmænd: De 1.000 største jordejere (2,3% af tilskudsmodtagere) modtog i 2023 30,4% af landbrugsstøtten i Danmark. De 10.000 største jordejere (23,1% af tilskudsmodtagere) modtog 85,5% af landbrugsstøtten.

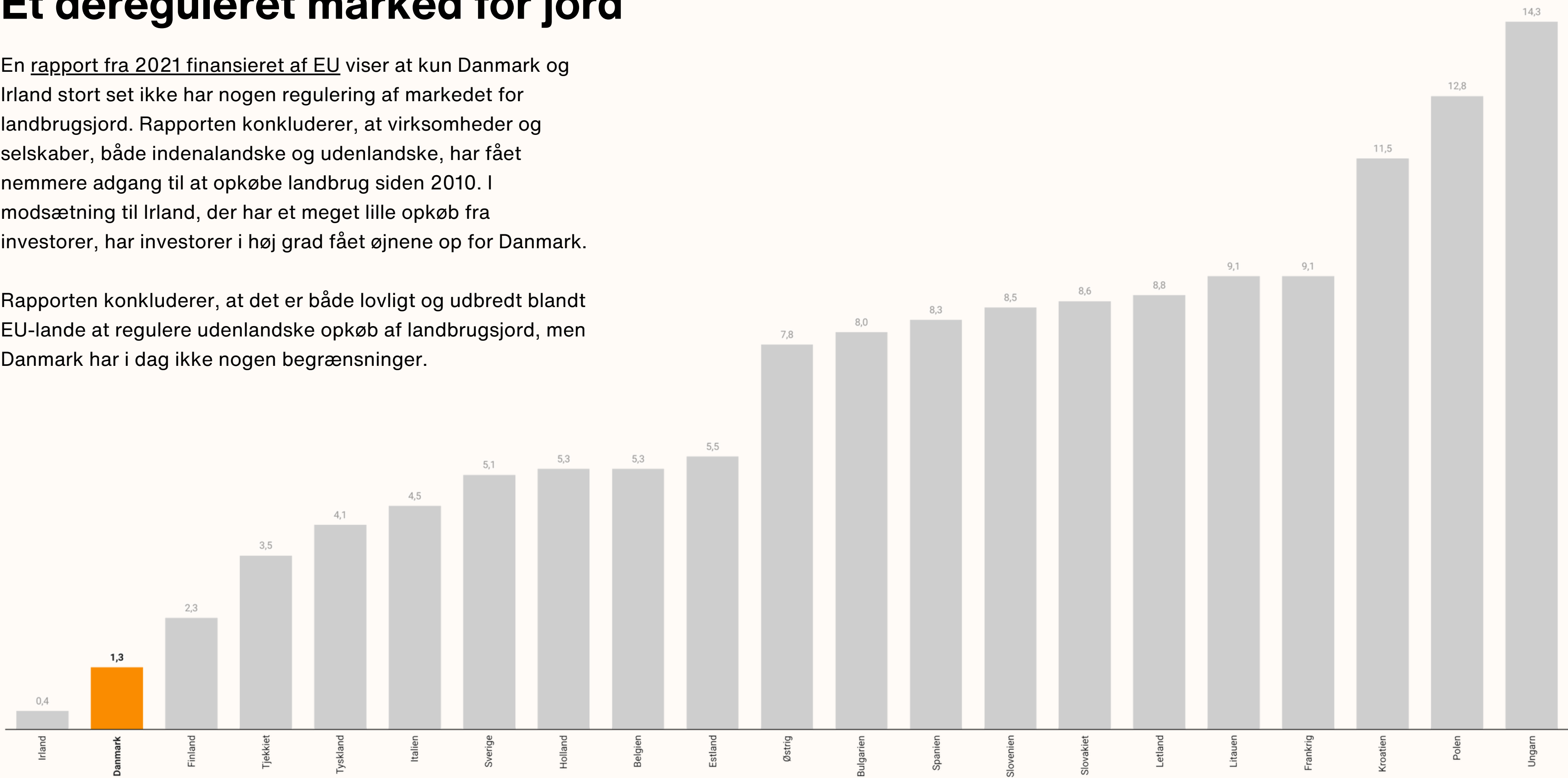
Andel af den samlede landbrugsstøtte allokeret til hektarstøtte i CAP-planer (2023-2027)

Kilde: Europa-Kommissionens gennemgang af CAP-strategier og indsatser (2023).

Et dereguleret marked for jord

En rapport fra 2021 finansieret af EU viser at kun Danmark og Irland stort set ikke har nogen regulering af markedet for landbrugsjord. Rapporten konkluderer, at virksomheder og selskaber, både indenlandske og udenlandske, har fået nemmere adgang til at opkøbe landbrug siden 2010. I modsætning til Irland, der har et meget lille opkøb fra investorer, har investorer i høj grad fået øjnene op for Danmark.

Rapporten konkluderer, at det er både lovligt og udbredt blandt EU-lande at regulere udenlandske opkøb af landbrugsjord, men Danmark har i dag ikke nogen begrænsninger.

Regulering af jordejerskab i EU's medlemsstater (2021)

Kilde: Rapport for EU’s Joint Research Center (2021) der gennemgår regulering af jordejerskab i medlemslande

OM ANALYSEN

Til grund for analysen er data fra FAOstat, Eurostat og en lang række andre rapporter og databanke, som er angivet som kilder ved de enkelte grafer.

I analysen har vi primært fokuseret på EU-lande, både på grund af tilgængelighed af data, og fordi der er bedre sammenligningsgrundlag i for eksempel brug af landbrugsstøtten og NATURA 2000 arealer.